

GRONDNESTEN EIKENPROCESSIERUPS

Waarom verlaten eikenprocessierups de bomen en waar gaan ze heen? Wanneer? Waarom?

1

Waar moeten we op letten in geval van grondnesten?

- Plotselinge uitbraak terwijl er nauwelijks vraat aan de bomen is.
- Vervellingen op de stam, vaak ongeordend omdat de rupsen in hun afdaling al uit hun vel barsten
- Spinselsporen die over de stam lopen en verdwijnen in de grond

2

Eikenprocessierupsen die plotseling verschijnen; vaak in grote aantallen

3

Waar moeten we op letten in geval van grondnesten?

- Plotselinge uitbraak in bomen die preventief bespoten zijn terwijl bij inspecties de resultaten van de bespuitingen goed leken
- Verlaten nesten die bungelen in de wind, er blijven alleen de vervellingen van de rupsen achter samen met de oude spinsels
- Nesten die plotseling plat zijn geworden
- Boom volledig kaalgevreten, geen nest te zien maar wel vervellingshuidjes en spinselsporen op de takken en stammen

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

4

Opeens veel eikenprocessierupsen in een boom terwijl de bomen nog veel blad hebben

Links een foto van Erwin Brouwer – stam vol met eikenprocessierupsen

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

5

Opeens veel eikenprocessierupsen in een boom terwijl de bomen nog veel blad hebben

Links: eikenprocessierupsen tegen vervelling aan en rechts net verveld op de stam

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

6

Waar moeten we op letten in geval van grondnesten?

- Eikenprocessierupsen die plotseling verschijnen gaan eerst eten en daarna vervellen ze op de tak of stam
- Soms vormen ze nesten in de bomen die ze later verlaten en de grond opzoeken
- Ze blijven maar relatief kort in de bomen. Afhankelijk van de temperaturen 2 tot 3 weken
- Wat achter blijft zijn vervellingen, uitwerpselen en veel brandharen die makkelijk verwaaien

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

7

Waar moeten we op letten in geval van grondnesten?

Verlaten nesten met uitwerpselen, vervellingen en veel brandharen die makkelijk verwaaien en terecht komen in de directe omgeving

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

8

Waar zitten de grondnesten?

Tot op heden bekend:

- Dicht bij de stam of onder de holte van de stam
- Muizenholen
- Ook zo'n 3 meter van de stam in het gras
- Verlaten mieren nesten
- In de holte van een eik bij een afgesleten wal

Ooit was een melding aan een ambtenaar van veel rupsen in een donker plekje in een schuur. Bij controle bleek het EPR te zijn.

In feite gaat het om plekken waar ze kunnen veilig kunnen schuilen voor langere tijd

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

9

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Voorbeeld van grondnesten

Eikenprocessierupsen bij een holte aan de voet van de boom – aan het begin spinsels nog zichtbaar

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

10

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Voorbeeld van grondnest

Eikenprocessierupsen aan de voet van de boom deels bovengronds en deels onder het maaiveld

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

11

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Voorbeeld van grondnesten

Eikenprocessierupsen in het gras met een paar rupsen bovengronds en deels onder het maaiveld

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

12

Voorbeeld van grondnest

Verpopte eikenprocessierupsen tevoorschijn na afschrappen bovengrondse laag van een berm

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

13

Uitgraven grondnesten

Nesten vaak aan voet van de bomen – maar soms ruim 1 meter van de boom in het gras - 5 tot 15 cm diep – maar ook in muizenholen

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

14

Netten rond de stam waar de eikenprocessierupsen in de grond verdwenen

Duizenden eikenprocessievlinders gevangen, maar er zaten ook sluipvliegen en sluipwespen achter het net

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

15

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Netten rond de stam waar de eikenprocessierupsen in de grond verdwenen

Achter de netten die leeg bleven zijn de eikenprocessierupsen ruim 11 maanden later uit de grond gekropen

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

16

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Factoren die leiden tot het verlaten van de bomen door de eikenprocessierupsen tot nu bekend en onderzocht

- Hitte en droogte: bladeren worden taai
- Nest temperatuur
- Eiken meeldauw - onttrekt nutriënten aan de bladeren
- Kaalvraat = weinig voedsel
- Mogelijk ook door te veel verstoring
- Ook mogelijk: een andere soort eikenprocessierups - onderwerp van onderzoek

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

17

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Factoren die leiden tot het verlaten van de bomen door de eikenprocessierupsen

Te hoog opgesnoeide bomen waar geen beschutting mogelijk is dalen de eikenprocessierupsen af op zoek naar een koele plek

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

18

Factoren die leiden tot het verlaten van de bomen door de eikenprocessierupsen

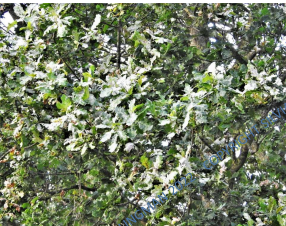
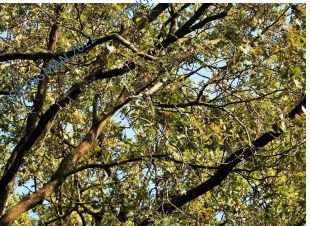

Bij een nesttemperatuur vanaf 32 graden verlaten de rupsen de bomen en zoeken de grond op als er geen beschutting mogelijk is

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

19

Eikenmeeldauw (*Erysiphe alphitoides*)

Witte waslaag op bladeren Dezelfde eik een paar weken later

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

20

Eikenmeeldauw (*Erysiphe alphitoides*)

- Eikenmeeldauw ontstaat meestal na de 2de uitloop van de eiken (Sint Janslot). Eiken die kaalgevreten zijn door allerlei insecten zijn het meest vatbaar.
- Eikenmeeldauw onttrekt nutriënten uit de bladeren
- Bladeren verdrogen = herfstlandschap in zomer
- Bladeren vermoedelijk niet meer eetbaar voor de eikenprocessierupsen

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

21

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Samenvattend en advies

- Bij plotselinge uitbraak let op verhouding rupsen en vraat aan de boom: weinig vraat en toch veel rupsen!
- Documenteer de locaties in verband met beheersmaatregelen, zoals toepassen van nematoden op de plekken waar de eikenprocessierupsen in de grond verdwenen. Niet elke nematode is hiervoor geschikt
- Ga zelf niet in de grond graven zonder benodigde PBM's. Er zitten veel brandharen die vrij komen en voor letsels kunnen zorgen.

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

22

HELLINGMAN
ONDERZOEK EN ADVIES BV

Dank voor uw aandacht!

Silvia Hellingman
Onderzoek en Advies BV
Almere

© Hellingman Onderzoek en Advies BV

23
